

СВЕТИ НАУМ ОХРИДСКИ – ЧУДОТВОРЕЦ - 3. VII /20 VI

ИСЦЕЛИТЕЛ И ПРОСВЕТИТЕЛ НА МАКЕДОНСКИОТ НАРОД

(Именден празнуваат: Наум, Наумче, Науме, Наумка...)

Преподобниот Наум Охридски – Чудотворец има два празници, едниот е во зимскиот период и се празнува на 5 јануари/23 декември, а другиот во летниот период на 3 јули/20 јуни. Поради тоа што во зимскиот период одењето на манастир било отежнато поради временските услови, а и поради тоа што празникот е непосредно пред големиот празник Рождество Христово – Божик со одлука на Светиот синод е решено празнувањето да се префрли на овој датум.

Ако свети Климент Охридски остана во споменот на народот со својата просветителска дејност, со подучување на народот не само на пишување и читање, туку и на други корисни работи, свети Наум остана запаметен како чудотворец, со моќта да лекува и за време на животот и по смртта, да лекува од најразлични болести и луѓе од разни вероисповести, односно сите што искрено и со верба му се обраќале без разлика на вера и народност. Но свети Наум остана запаметен и по заштитата на манастирот, по наградувањето на оние што со добра мисла доаѓале во кругот на манастирот и казнувањето на оние што идеале со намера да направат некоја штета, да го испоганат објектот или да го навредат светителот. Култот на свети Наум зрачел на поширок простор не само во охридскиот крај, туку и во преспанскиот, па дури до Корча, каде што манастирот имал свои имоти. Но култот кон свети Наум бил раширен и во Унгарија и Романија каде што имало иселеници од овие краишта.

За животот и дејноста на свети Наум Охридски малку се знае, иако со свети Климент Охридски се најпознатите и најзначајни ученици на светите браќа Кирил и Методиј. Се знае дека учествувал во Моравската мисија, дека во Рим, кон крајот на 867 или почетокот на 868, бил посветен во духовен сан и дека по смртта на Методиј во 885

година преку Бугарија дошол во Македонија. На брегот на Охридското Езеро изградил манастир што го носи неговото име. Умрел во 910 година и наскоро по смртта бил прогласен за светец. Неговите ученици за него напишале житија и служба.

Свети Наум освен по црковната дејност е познат и како македонски средовековен писател и културен деец. Од неговите творби, за кои се претпоставува дека се повеќе, откриено е химнографското дело „Канон за аспотолот Андреј“, а се знае за уште други два канона напишани од него: „Канон на Архангел Михаил“, и „Канон за пренесување на моштите на Јован Златоуст“.

Во житието на свети Наум се вели дека тој е брат на свети Климента. Некои истражувачи сметаат дека тоа се однесува на брат во духовна смисла - собрат, но повеќемина се убедени дека Климент и Наум навистина биле родени браќа. Не само затоа што свети Климент бил епископ, а свети Наум презвитер, а во православие то епископ и презвитер никогаш не се нарекувале браќа, туку и поради некои други показатели.

Иако податоци за чудотворната моќ на светителот среќаваме и во житијата за него, што без сомнение биле извор и на народните умотворби, сепак, култот на св. Наум најповеќе е одразен во преданијата раскажувани на овој простор од најстари времиња, значи, уште од времето кога светителот бил жив. Сепак, тие се бележени од средината на деветнаесеттиот век па сè до денес. Најрано ги среќаваме во зборниците на браќата Миладиновци, и Кузман Шапкарев, а подоцна и кај други собирачи на македонски народни умотворби, патеписци, или едноставно кај луѓе што престојувале или пишувале за Охрид и Охридско и посебно за манастирот кој со својата местоположба и со култот на светителот го привлекувал вниманието.

Евтим Спространов, кој објавил и расказ за св. Наум, во еден запис на празниците и празничните обичаи од Охрид пишува дека „на 20 јули се празнува сети Ноум. Тогава става голем панаѓур при манастира посветен на тоја славјански светец. Доаѓат гости и трговци освен од околните села, уште од Охрид, Струга, Ресен, Битола, Корча, Прилеп и др.“

Марко Цепенков, во своите записи за еснафските празници направил и список на празниците што ги служеле разните еснафи во Прилеп. Притоа вели дека чоацо-абаџискиот еснаф го празнувал 20 јуни, Свети Наум Охридски. Тој и на друго место истакнува дека „Чоаџискиот еснаф го служеше св. Наум од Охрид...“

Во старо време, еден месец пред празникот Свети Наум, праќале од манастирот Свети Наум риби летници подарок на чоаџискиот еснаф и на секој мајстор му се подарувале по една како за покана, за да отидат на поклонение на манастирот. Бидејќи во тоа време еснафот бил во расцвет, на поклонение оделе фамилијарно мајсторите со калфите. Ако пак се случело да не одат, му испраќале парична помош на манастирот. „Јас само 2-3 години го достигнав тоа и после лека-полека паричната помош се прекина, пак и манастирот престана да праќа риби подарок за нашиот еснаф.“

Натаму Цепенков го опишува еснафското празнување, што се изведувало на истиот начин како што другите еснафи си ги празнувале своите празници: воденичарскиот ☐ св. Никола (6 декември), бочварскиот ☐ Преображение (6 август), калаџџискиот ☐ Света Богородица (15 август) итн.

За канење со риби за панаѓурот пишува и во Летописот на манастирот Свети Наум пишувачот од Димитрија Петру, учител, свештеник и едно време секретар на манастирот. „Според старата традиција и церемонија двапати годишно за време на панаѓурите, на

зимниот и летниот помен на св. Наум, заради благочестие и почит манастирот по обичај испраќа риба во Битола и Корча, а од неодамна и во околните села. Заедно со рибата таму каде што е потребно се испраќа и писмена покана. Оние што од особена побожност пробуваат од рибата ги добиваат истовремено испратените покани кои носат печат со ликот на светителот. Чувствувајќи голема почест, тие од своја страна принесуваат доброволен прилог со податоци за имињата на личностите од кои потекнува. Нивните имиња потоа се споменуваат на светата служба на поменот на светителот. Ако се пресмета колкава е сумата за купувањето на рибата заедно со другите давачки за оваа цел излегува сосема незначителна добивка. Па сепак не треба да се рушат вековните меѓи што ни ги поставиле нашите татковци...

За ваквото канење за празникот се раскажува и во народните преданија. Во преданието „Канењето од свети Наум“ се вели: „Порано, пред празникот манастирски луѓе оделе во поблиските и подалечните места да го канат населението да дојде на панаѓур. Се канело со риби. Во секоја куќа и на секого што ќе го сретнеле се давало по една риба, велејќи: □ Повели да дојдеш на панаѓур□. За канењето манастирот трошел со стотици килограми риби. А на денот од панаѓурот на дојдените им се давало и јадење. Секој земал од манастирското јадење за да добие благослов од свети Наум“. И во преданието „Камбаната за свети Наум од Мерија Зизо“ се вели дека: „Пред празникот Свети Наум, како и секогаш, манастирски луѓе ги канеле ресенчани со пастрмка...“ итн. Во друго предание се раскажува: „Празникот свети Наум што е сега, □ во зима се славеше, на Коледа. Ќе фаштаја риби, татета колку пати ќе го викнеја да и чистит рибите. Имаше еден таму Томо се викаше, одеше во Корча, Ресен, Битола и други места. Канеа со риба луѓе од таму:

□ Ете ти покана за свети Наум, да дојш на гости, на именденов.

Кој ќе дајше (за поканата) напoleon, кој динар, кој полојна, кој како имаше. И ќе дојдва за празникот.

Кошој со риби носеја, рано станвеја и одеја на канење“.

Цепенков, уште во поглавјето за светците, истакнувајќи ги нивните функции вели: „Светците се наредиле на служба: и покрај другите свети Наума го споменува заедно со свети Андонија и свети Спиродона. Свети Наум, свети Андонија и свети Спиродон □ да лекуат улаите“. Значи во народното верување овие тројца светители се лекари што лекуваат душевни болести. Инаку, познато е дека меѓу христијанските светители има поголем број лекари, свети врачи, бесребреници (што значи лекувале бесплатно, коишто, лекувале со силата Божја. Такви се светите врачи Кузман и Дамјан, свети Пантелејмон, лекувал и свети Трифун и др. Не случајно со некои од овие свети врачи свети Наум е насликан на фреска во црквата „Света Софија“ во Охрид.

Како што споменавме според Цепенков, односно според народното паметење, свети Наум бил „да лекуат улаите“. Оттука и охридската пословица „Кој за ум, која за Свети Наум“, или пословицата запишана во Прилеп: „Ја ум, ја на сфети Наум“. Лекувањето душевно болни од страна на свети Наум е честа тема и во народните преданија и легенди поврзани со неговото име. Вакви сцени се гледаат и на фреските од црквата во неговиот манастир, а на оваа тема се пее и во една популарна охридска песна.

Ќе те носит, Русе, сети Ноум

Таму Џоце, Русе, ќе те венчат

и на гробот, Русе, ќе ми легнит,

белки умот, Русе, ќе му дојдит...

Во споменот на народот св. Наум останал како чудотворец. И во „Пастирската посланица на охридскиот патријарх г.г. Јоасаф за префрлувањето на празникот на свети Наум од 23 декември на 20 јуни (с.с.)“ се истакнува: „во светите прочуениот и во чудата безмерниот, божествениот и свет отец Наум“. На друго место во истата Посланица се вели: „Затоа секој, што поседува срдечна и добронамерна побожност кон светителот нека дојде на изворите на чудесата на светиот гроб, каде што лежат светите мошти, во неговиот свет храм, на источникот што блика исцелувања □ да прими благодет и светост на телото и душата, зашто чудата и благодетите на светиот и богоносен отец наш Наум □ чудотворец, толку се многубројни та ги надминуваат и множеството ѕвезди...“ И во „Охридскиот митрополитски кодекс“ во делот „Историски спомени за св. Климент и препод. Наум“ се споменуваат „свети и пречесни мошти, нетлено богатство и извор на исцелувања на сите кои со вера и благочестивост одат на неговиот чудотворен гроб“.

Познато е дека на гробот на свети Наум доаѓале и луѓе од други вери, особено муслиманите од Македонија и Албанија. И во писмото што попот Сотир од Љубаништа го носел во областите Подунавје и Романија каде што собирал помош за манастирот се вели: „Притоа знајте господо дека овој свет и на народот корисен манастир, спрема кој Вие го негувате Вашето почитување и верност, па дури и самите неверници достоинствено го почитуваат и сакаат, како што на сите Ви е познато, уверени во благонаклоноста на оваа надеж...“ Кога се вели неверници се мисли на припадниците на други вери, пред сè, на муслиманите.

Дека припадници на други вери го почитувале светителот и манастирот се зборува и во Летописот на манастирот каде што се вели: „Оваа света институција стекна голем углед и чест и кај другOVERCI, а особено кај Отоманите Бекташи, кои не се знае од какви причини, ова светилиште го викаат „Сари Салтик баба“ што преведено од турски значело жолтобрадиот татко. Според едно предание, еднаш кога дошле на гробот на свети Наум, неколку Турци замолиле некој од поупатените да им ги објасни ликовите од фреските. Кога тој што им ги објаснувал рекол: „Овој е свети Наум“, тие радосно извикале: „А тој е нашиот татко“.

Интересен бил и начинот на кој се молеле Бекташите (муслиманска секта). Тие кога ќе дојделе во манастирот чевлите ги оставале пред манастирската капија и до црквата се доближувале со метании. На враќање излегувале наназад секогаш свртени со лицето кон црквата и пак со метании.

Особено св. Наума го почитувале Еѓупците и посебно тие од Ресен. Во едно предание се раскажува дека Еѓупците Зизовци од Ресен на манастирот му поклониле камбана. Мерија се молел на свети Наум да отиде во Америка, ветувајќи дека на манастирот ќе му подари камбана. Откако навистина заминал и таму работата убаво му тргнала, испратил чек со кој во Битола била купена камбаната и била однесена во манастирот, а овде била пречекана лично од владиката и свештениците. Камбани на манастирот подариле и Умер Зизо од Ресен кој работел во Америка, и Џемаил Зизо, исто така, од Ресен, кој тоа го направил затоа што свети Наум го оздравел неговиот брат Сулејман Зизо. Итн, итн.

Кога некој на св. Наум ќе му ветел јагне, велел: „Ќе вртam јагне“. Тоа не значело вртење на ражен, како што може да се очекува, зашто така се вели за печење јагне, туку се однесувало на одреден ритуал на предавање на ветеното јагне (или друга жива стока) на манастирот. Имено, оној што носел ваков подарок, ако било јагне или јаре го носел во раце, ако била покрупна стока ја водеа за јаже. Тоа го правел оној што дарува за

здравје или некој што претходно видел некоја добрина. Ако тој поради здравствената состојба не бил во можност тоа да го направи тоа го правел некој роднина, но пак во негово присуство. Животното три пати се вртело околу манастирот, а потоа му се предавало на лицето задолжено да го прими. При вртењето во ритуалот учествувале и роднини и пријатели, а за таа прилика изнајмувале и свирки. Интересно било вртењето на стоката од страна на Еѓупците (Египјаните), кои за оваа прилика редовно имале музика, придружбата била масовна и почитта кон св. Наум, исто така, впечатлива. Интересен бил и начинот на кој се молеле Еѓупците. Тие уште од вратата се поклонувале, застанувале до гробот на светителот и му се обраќале со одбрани зборови, како: „Свети Науме, докторе златен, спасителу наш“. Тие и кога излегувале од црквата излегувале наназад, сè до излезот.

Во книгите за впечатоци има поголем број записи на вакви луѓе што искажувале благодарност и приложувале дарови на манастирот и светителот. Алио Назиф од Белград, Ѓело Малик од Охрид, Кемал Бајрамовски од Струга, потоа Реџеп Комина, Дервиши Кемал, Шаќир Беќироски, Демир Сефер, Изиф Рафтовски, сите од Ресен, и многу други и од други места Сите што биле болни, се молеле на свети Наум и оздравеле по што на манастирот му оставиле дарови.

Манастирот најповеќе се афирмирал како леčiliште со исцелување болни од многу болести, посебно од душевни болести. За тоа придонесло верувањето во исцелителната моќ на светите мошти на светителот. Има поголем број преданија што раскажуваат за лечење душевно болни од страна на светителот. Познато е и тоа дека во манастирот долго време постоела и душевна болница.

Во Летописот на манастирот Свети Наум се вели дека водата од изворот „Свети Атанасија“, служела за лекување на болни. „Со миење на водата од овој извор се лекувале луѓето што страдале од очни болести. Летописецот забележува дека многумина нашле спас од овој извор“. За исцелителните својства на манастирот, секако, придонесле и повеќето извори со свети води околу манастирот, што, исто така, се под влијание на светителот. Покрај споменатиот извор „Свети Атанасиј“ такви се уште и изворот од карпата непосредно до брегот на езерото, потоа изворот Најазмо, од другата страна на границата со Албанија, изворот посветен на Света Петка, итн.

Со заветувања за одредени лични или семејни неприлики, болести, сиромаштија и сл. или по нивното надминување на манастирот му биле подарувани најразлични дарови. Според книгите за впечатоци, но и според записите на свештеникот Гаврило Адамовиќ, секретар на Црковниот суд во Битола направени на денот на празникот 20 јуни/3 јули 1936 и 1937 година се нагласува дека некој бил болен и дека по молбите кон светецот оздравел поради што приложил дар на манастирот. „Бил многу болен. Се молел на свети Наум и оздравел. Приложил јагне.“ Приложуваат уште овен, теле, крава, јуница, икона со ликот на св. Наум, но и „пари и стока“, некои служат во манастирот извесен период итн. Тие што бараат помош болни се од туберкулоза, болест на очите, падавица, „не можел да оди“, најчесто болеста не се споменува, некогаш се истакнува дека тешко болен по барањето помош од св. Наум оздравел за 24 часа, некогаш се нагласува дека и лекарите кренале раце од болниот, некогаш децата умираат, некогаш се молат тие што немаат деца, некои се молат поради помор на стоката, некој приложува дар поради тоа што купил куќа, дар приложува и некој што секогаш кога е во неволја се моли на св. Наум и тој секогаш му помага итн. Се молеле и тие што западнале во долгови. Тие што се молат најчесто се христијани, но и муслимани од Ресен, Охрид, Белград, Струга, Корча,

Поградец во Албанија и др.

Во книгата за впечатоци посетителите во своите записи уште истакнуваат дека доаѓаат за здравје на поединецот или на целата фамилија, дека за здравје носат поклон (јагне и сл.), дека доаѓаат по јавување на светецот во сон, дека на гробот слушнале „некакво чукање“ итн. итн.

Но на манастирот му биле дарувани и имоти и други подароци. Во еден запис стои дека „Во годината 1816, 20 јуни Апостолис (Апостол) и син му Петар од Велестово ветија дека секоја година на манастирот Св. Наум ќе даваат по една фортома грозје.“ На друго место е запишано дека „Слично и Наум од предградието на Охрид, наречен Матил, ...лозје од две цапи, во околината на Навис, го поклони на манастирот“. Во друг запис на ракописна книга се вели дека Трпсе (Трпче) Калани (Каланоски) од Месиовишта (Мешеишта) подарил нива во површина од еден слаг, близу светинаумските лозја. Запишал тогашниот игумен Дионисие.

Во житијата, Службата како и во Молитва кон св. Наум се среќаваат податоци за чудата на св. Наум коишто се среќаваат и во народните преданија. На пр., во Првото словенско житие, коешто според некои показатели е пишувано од лице што лично го познавало светителот, зашто на едно место вели „оти јас знам дека повеќе од ова сторице отците и сторице многу чуда, но ова е сè што ни раскажале, а другото го сокрија од своја скромност“. Значи, нивни современик зборува за чуда случени уште додека светителите биле живи. Оттука можеме да заклучиме дека уште живи тие се прославили со мног чуда. И во Второто словенско житие се споменува овој аспект од животот на светителот. „Бог, пак, го прослави него со големи чуда, и секакви болести и рани исцелува и бесови изгонува“. Во „Молитвата кон свети Наум Охридски исцелител на болни“ молејќи се за здравје на болниот верниците му ја напомуваат на светителот неговата Божја дарба да лекува болни: „Сега уште ти се молиме и за слугата божји (се кажува името), кој страда од слабост и тешка болест. Ако е врзан поради свој грев, или грев на неговите родители, или грев на роднините свои, и ако поради грев го снајде оваа болест, Ти посредувај, о ангелоподобен светителе, пред престолот на Господа Кој Те прославил да му го прости гревот и од болеста да го исцели“. И во Службата за св. Наум се нагласуваат исцелувањата од моштите на светителот: „Купот на твоите мошти, прочуен Науме, извира исцеленија“, се вели на едно место, а на друго: „Му пееме на Бога, што ни даде леčiliште на душите и на телата, Наума последниот дар од Бога Седржител“.

Но споменот на свети Наум најповеќе останал во народните преданија и легенди. Во овие прозни народни умотворби народот раскажувал за сето она што го привлекувало неговото внимание, а што било во некаква врска со светителот. Така „ликот на св. Наум е еден од најзастапените ликови во македонските народни преданија и легенди“.

Собирачите и истражувачите на народните преданија и легенди за св. Наум овие народни умотворби ги групираат во неколку поглавја според нивната содржина (лекување болни, скротување ѕверови, изградба на манастирот, негова заштита итн.) иако тоа е тешко прецизно да се направи поради тоа што во некои преданија се преплетуваат по повеќе мотиви.

Во преданијата и легендите се раскажува за изборот на местото, за лекувањето на лица од страна на светителот и подарување имот на манастирот, за подарување на камбани и други дарови на манастирот, итн. Се раскажува за изборот на местото за изградба на манастирот: „Кога починал свети Наум, излегол пред Господа. Поради

големото добротворство што го правел свети Наум на Земјата, Господ го одредил да биде во вечен рај. Бидејќи во небесниот рај немало толку убаво место што да одговара за свети Наум, Господ со рака покажал кон неговиот манастир, велејќи му: „Она е твојот рај. Ти таму ќе бидеш засекогаш“. Ете зошто свети Наум и сега е во неговиот манастир покрај Охридското Езеро“, заклучува народниот раскажувач.

Меѓу преданијата и легендите се раскажува и за канењата за панаѓурот, за лебот што се давал пред манастирската порта, а што бил и гаранција за патниците да не бидат ограбувани од разбојниците, за тоа дека св. Наум ги благословил плуговите од Трпејца, воловите од Тушемишта, се раскажува за Охридското Езеро, за лековитиот извор, зошто во Љубаништа не паѓа град, за почитувањето на манастирот од Бекташите, од Еѓупците, за лекување на болни од страна на св. Наум и тоа од најразлични болести, (неми, слепи, луѓе што не можат да одат, душевно болни, итн.). Среќаваме и преданија со верувањето дека свети Наум е жив, односно такви во кои се раскажува за облогот дека чашата или грнето, или бокалот со вино, пуштен од прозорецот нема да се скрши, или да се истури. Тоа навистина се случило, но светецот му се јавил на сон на оној што се обложувал и го прекорил да не се обложува повеќе зашто тогаш бил близу и дошол, а ако бил подалеку можело да се случи манастирот да биде претворен во џамија или да бил одземен од страна на бегот.

Се раскажува и за повеќе диви животни што откако направиле штета светецот ги донесол на манастирскиот имот да ја одработуваат штетата. Мечката што го изела волот самата се прегнала да ора додека не се исплати изедениот вол. Кон преданието „Св. Наум и мечката“ Кузман Шапкарев додал: „Слични приказнички и преданија за св. Наумовите чудеса изобилуваат во Охрид и околината, кои јасно ги покажуваат чувствата на населението без разлика на вера и народност кои ги манифестира кон св. Наума“. Во некои преданија се работи за волк што ора на местото на волот, а во едно предание волкот што ги изел кучињата самиот дошол да го чува манастирот. А кога манастирските момци го отепале, игуменот ги прекорил зашто тој бил доведен од светецот „за да биде жив сведок за силата на свети Наум“. За преданието за свети Наумовата мечка, но и за интернационалната димензија на мотивот споредбена студија објави словенечки фолклорист Милко Матичетов. Итн.

Во овие народни умотворби се раскажува и за оживување на дете што е во безсознание, за спасен човек во авионска несреќа, за излекување на повреден Германец, за добивање рожба по десет, дванаесет или тринаесет години и по молитви пред светителот, за казнувањето на арамите што убиле припитомена срна, за казнувањето на крадците, на тие што се мајтапеле со св. Наума, на тие што сечеле во вакафски имот, на тие што сакале нешто да земат од манастирот (бакарно табаче, манастирски маски, манастирска мачка, иконче, прибор за јадење, шише ракија, сребрена виљушка, две гуски, патка, саан итн.).

Значи, култот кон свети Наум, раширен не само околу манастирот, туку и на многу поширок простор, резултирал со бројни народни преданија и легенди. Тие се создавале во текот на вековите и сè уште се создаваат што од една страна зборува за сè уште живиот култ на светителот, а од друга страна за сè уште живата фолклорна традиција во Македонија.

Тропар

СВЕТИ НАУМ ОХРИДСКИ

Соединувајќи се со Христа, си го оставил светот; живеејќи со дух, телото си го распнал, преблажен Науме. Си се стремел како апостолите да се подвизаваш и безбројното мизијско множество во верата си го вовел. Така и нас со твоите молитви избави не од искушенија.

Преданија и легенди
СВ. НАУМ И МЕЧКАТА

Едно време кога орачите од св. Наумовијот манастир си орале на нивјето, им дошла една мечка – та им изела еден од орачките волови. Ралото или плужницата им останала со еден вол, та не можело веќе да се орат.

Орачот со трчање дошол во манастирот и му казал Егуменотому, оту мечката дошла на нива, та му го изела еднијот вол: „Сега немам, рекол орачот, со што да доорам нивата.“ – „Ходи си ти на нива, му рекол Егуменот; тамо ќе си го најдиш волот на плугот, фпрегнат во јаремот.“

Орачот си отишол на нива, кога што да видит? – Чудо големо – мечката што го изела волот, фпрегната била на плугот во јаремот, заедно со другијот вол. Орачот си доорал нивата со еднијот вол и со мечката до него, фпрегната во јаремот.

И до ден денеска тоа чудо стојт написано на иконата св. Наумова и на камењата на ступните од мостот Дримски, близу до манастирот.

(Вакви приказки и преданија за св. Наумовите чудеса изобилува во Охрид и околината, кои јасно ги покажуваат чувствата на населението, без разлика на вера и народност, кои тоа ги манифестира кон св. Наума.)

Кузман Шапкарев

МАНАСТИРОТ СВЕТИ НАУМ

Овој манастир е подигнат од св. Наум Охридски чудотворец и го носи неговото име. Попознат е како манастир „Свети Наум Охридски“ иако црквата е посветена на светите архангели Михаил и Гаврил. Во житието на св. Наум се вели дека црквата била подигната на јужниот брег на Охридското Езеро и дека била посветена на светите архангели Михаил и Гаврил. Манастирот повеќепати страдал од пожари и уривање, по што пак бил обновуван. Едно време бил важен просветен центар. Во него во почетокот на 19 век се школувал и Димитрија Миладинов.

Во црквата се наоѓа и гробот на св. Наум Охридски и многу луѓе од разни вери и националности го посетуваат и бараат исцеление. Околу манастирот има повеќе свети води, Света Петка, Свети Атанасиј, Агијазмо и др.

Проф.Др. Марко Китевски